

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1So/9/2016
Identifikačné číslo spisu: 4015200174
Dátum vydania rozhodnutia: 08.06.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Igor Belko
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:4015200174.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Igora Belka a z členov Ing. JUDr. Miroslava Gavalca, PhD. a JUDr. Mariána Trenčana, v právnej veci navrhovateľky: G. Y., bytom L.. R. XX, Š., zastúpenej: Mgr. Anna Kohajdová, advokát, sídlo Forgáčova bašta 7, Nové Zámky, proti odporkyňi: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Nitre, č. k. 23Sd/66/2015-64 zo dňa 9. novembra 2015 v konaní o invalidný dôchodok, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre, č. k. 23Sd/66/2015-64 zo dňa 9. novembra 2015 mení tak, že rozhodnutia odporkyne č. XXX XXX XXXX X - I. zo dňa 30. decembra 2014, č. XXX XXX XXXX X - I. zo dňa 20. mája 2015, č. XXX XXX XXXX X - II. zo dňa 20. mája 2015 a č. XXX XXX XXXX X - III. zo dňa 1. júna 2015 zrušuje a vec jej vracia na ďalšie konanie.

Odporkyňa je povinná do 30 dní od právoplatnosti rozsudku nahradiť navrhovateľke trovy konania vo výške 145,86 € na účet jej právnej zástupkyne.

Odôvodnenie

Krajský súd v Nitre napadnutým rozsudkom označeným vo výroku tohto rozsudku podľa § 250q ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“) potvrdil rozhodnutia odporkyne č. XXX XXX XXXX X - I. zo dňa 30.12.2014 (ďalej len „Rozhodnutie I“), rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X - II. zo dňa 30.12.2014, rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X - I. zo dňa 20.05.2015 (ďalej len „Rozhodnutie I-a“), rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X - II. (ďalej len „Rozhodnutie II“) zo dňa 20.05.2015 a rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X - III. zo dňa 01.06.2015 (ďalej len „Rozhodnutie III“), ktorými odporkyňa postupne rozhodovala o priznaní navrhovateľkinho invalidného dôchodku a o jeho výške, a zároveň nepriznal navrhovateľke právo na náhradu trov konania.

Krajský súd rozsudok odôvodnil tým, že nezistil nové skutočnosti, ktoré by pri dovedajšom

posudzovaní zdravotného stavu navrhovateľky neboli známe a zhodnotené a ktoré by prípadne odôvodňovali ďalšie doplnenie posudku. Podľa krajského súdu posudkový lekár rozhodol po vlastnom vyšetrení zdravotného stavu navrhovateľky za prítomnosti neurológa a posúdení odborných lekárskeho nálezov z oblastí, na ktoré sa navrhovateľka sťažuje a svoj posudok aj náležite zdôvodnil. Posudkoví lekári sociálneho poistenia v konaní predchádzajúcom vydaniu napadnutého rozhodnutia ako aj v konaní o opravnom prostriedku vyhodnotili, že navrhovateľkin zdravotný stav je zhoršený na úroveň invalidity s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 75 % od 28. 04. 2015 v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Navrhovateľka v konaní o opravnom prostriedku podľa krajského súdu nepreukázala vyššiu mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť pred týmto dátumom. Dôchodok navrhovateľky odporkyňa vypočítala v zmysle zákonných ustanovení a podľa evidenčných listov dôchodkového poistenia. Preto krajský súd všetky rozhodnutia potvrdil ako vecne správne.

Proti rozsudku podala navrhovateľka prostredníctvom právnej zástupkyne včas odvolanie, v ktorom uviedla, že v návrhu žiadala preskúmanie Rozhodnutia I, pričom namietala správnosť výšky percentuálnej miery poklesu pracovnej schopnosti určenej na 45 %. Rozhodnutím III odporkyňa na námietku navrhovateľky síce určila jej mieru poklesu na viac ako 70 %, avšak nevyhovela návrhu celkom, pretože navrhovateľke priznala túto vyššiu mieru poklesu až od 28.04.2015, hoci podľa navrhovateľky sa jej stav od prvotného priznania invalidného dôchodku k 26.03.2014 nezmenil. Krajský súd sa podľa navrhovateľky touto námietkou nezaoberal. Navrhovateľka ďalej poukázala na to, že odporkyňa jej nedoručila lekárske posudok zo dňa 06.05.2015 k údajnej zmene miery poklesu od apríla 2015 a že v opravnom prostriedku aj na pojednávaní pred krajským súdom navrhovala znalecké dokazovanie vývoja jej zdravotného stavu tvrdiac, že predložené lekárske správy dokazujú jej zhoršený zdravotný stav už od priznania invalidity. Namietala tiež, že ju krajský súd nevypočul, pričom nariadeného pojednávania sa nemohla zúčastniť kvôli pooperačnému stavu. Žiadala, aby odvolací súd zrušil rozsudok krajského súdu podľa § 221 ods. 1 písm. h/ O.s.p. a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Následne necelé dva mesiace po podaní odvolania zaslala navrhovateľka súdu lekársku správu z neurologického vyšetrenia z 27.01.2016.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 250s O. s. p. v spojení s § 10 ods. 2 O. s. p. a § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok) preskúmal rozsudok krajského súdu a po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O. s. p.) a ide o rozsudok, proti ktorému je podanie odvolania prípustné (§ 202 O. s. p. v spojení s § 250s O. s. p.), dospel jednomyselne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) k záveru, že je potrebné zmeniť rozhodnutie krajského súdu, zrušiť rozhodnutia odporkyne a vrátiť jej vec na ďalšie konanie. Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ustanovenia § 250ja ods. 2 O. s. p. s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (www.nsud.sk). Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 11.04.2017 (§ 156 ods. 1 a 3 O. s. p.).

Odvolací súd zo súdneho spisu a posudkového spisu odporkyne zistil, že na základe žiadosti navrhovateľky o priznanie invalidného dôchodku posúdila dňa 08.12.2014 jej zdravotný stav posudková lekárka Sociálnej poisťovne, pobočky Nové Zámky. V posudku sa uvádza, že navrhovateľka je sledovaná neurológom pre dlhodobé bolesti chrbtice s vyžarovaním do oboch dolných končatín, bola 3x operovaná pre herniu medzistavcovej platničky L4/L5 (v r. 2000, 2001, 2011), avšak stav sa nezlepšil, navrhovateľka chodí s pomocou francúzskej barle. EMG vyšetrením bolo potvrdené nervové poškodenie v koreni L5. Algeziológ vzhľadom na pretrvávajúce silné menlivé bolesti driekovej časti chrbtice s vyžarovaním do oboch dolných končatín až do päty, ktoré sú ostré, pichavé, zhoršujúce sa po námahe, zvažuje možnosť neurostimulačnej liečby. Posudková lekárka na základe uvedených podkladov zo zdravotnej dokumentácie a vlastného vyšetrenia uznala navrhovateľku invalidnou, s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 45%, teda na hornej hranici daného percentuálneho rozpätia 35-45% pre dorzalgiu s radikulopatiou (kapitola XV, oddiel E, položka 4 písmeno b/ podľa prílohy 4 zákona o sociálnom poistení) - stav po 3 operáciách chrbtice a medzistavcovej platničky L4/L5 - čo je rozhodujúcim zdravotným postihnutím odôvodňujúcim invaliditu. Vznik invalidity je určený na 26.03.2014, t.j. dňom neurologického vyšetrenia.

Na základe tohto posudku odporkyňa vydala rozhodnutie I, ktorým podľa § 70 ods. 1, § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) a podľa čl. 52 ods. 1 písm. a/ a ods. 4 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia priznala navrhovateľke od 26.03.2014 invalidný dôchodok v sume 134,60 € mesačne. V odôvodnení rozhodnutia uviedla, že navrhovateľka bola uznaná za invalidnú a ďalej vysvetlila spôsob výpočtu invalidného dôchodku.

Proti rozhodnutiu odporkyne podala navrhovateľka prostredníctvom právnej zástupkyne opravný prostriedok, v ktorom uviedla, že jej zdravotný stav nebol v konaní správne posúdený, čo podľa nej vyplýva aj z priložených lekárskejších správ. Tvrdila, že jej zdravotné postihnutie malo byť zaradené pod písmeno c/ kapitoly XV, oddielu E, položky 4 prílohy 4 zákona o sociálnom poistení, nie pod písmeno b/, ako to urobila posudková lekárka Sociálnej poisťovne. Namietala teda nedostatočné zistenie skutkového stavu. Žiadala zrušiť Rozhodnutie I a vrátiť vec odporkyňi na ďalšie konanie. Alternatívne navrhla nariadenie znaleckého dokazovania na komplexné posúdenie jej zdravotného stavu.

Následne vypracovala tá istá posudková lekárka pobočky nový posudok zo dňa 13.04.2015 s rovnakým záverom a potom aj posudkový lekár Sociálnej poisťovne, ústredia, zo dňa 06.05.2015, za účasti prísediaceho lekára - neurológa. V poslednom posudku sa uvádza: „Po vyšetrení zdravotného stavu posudkovým lekárom a odborným lekárom - neuroológom poukazuje na trvalé chronické dráždenie koreňov L5 obojstranne, s preukázanými EMG vyšetreniami a výraznú poruchu statodynamiky LS chrbtice. Je plánovaná ďalšia operačná liečba. Vzhľadom k opakovaným operáciám a nepriaznivému funkčnému nálezu prislúcha miera poklesu 75%, čo je stred rozpätia. Túto mieru poklesu možno určiť od 28.4.2015, od neurochirurgickej kontroly, ktorá stanovila ďalšiu operáciu.“ Rozhodujúce zdravotné postihnutie bolo zaradené do kapitoly XV, oddiel E, položku 4 písmeno c/ podľa prílohy 4 zákona o sociálnom poistení.

Na základe tohto posudku vydala odporkyňa Rozhodnutie III, ktorým zvýšila navrhovateľke invalidný dôchodok na sumu 326,40 € mesačne od 28.04.2015 s tým, že od uvedeného dátumu je jej pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť viac ako 70 %.

Okrem toho medzitým vydala odporkyňa Rozhodnutie I-a a Rozhodnutie II, ktorými na základe zhodnotenia doby štúdia a doplatenia dlhovaného poistného zvýšila navrhovateľke invalidný dôchodok k 26.03.2014 na sumu 138,50 € mesačne a k 08.12.2014 na sumu 144,30 € mesačne.

Odporkyňa vo svojom vyjadrení zrekapitulovala jednotlivé rozhodnutia a navrhla ich ako vecne správne potvrdiť.

Krajský súd na pojednávaní konanom dňa 15.06.2015 uznesením č. k. 23Sd/66/2015-32 zastavil konanie podľa § 250o O.s.p. s tým, že odporkyňa návrhu celkom vyhovela.

Navrhovateľka podala voči tomuto uzneseniu odvolanie a žiadala o uznanie vyššej miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť už od 26.03.2014, nie až od 28.04.2015.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) uznesením č. k. 1So/71/2015 zo 17.09.2015 zrušil uznesenie krajského súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie s tým, že krajský súd bude musieť preskúmať aj zmeňujúce Rozhodnutie III v časti, kde odporkyňa určila dátum 28.04.2015 ako dátum priznania invalidného dôchodku v danej výške.

Krajský súd v ďalšom konaní na pojednávaní verejne prejednal vec dňa 09.11.2015 a vyhlásil rozsudok, ktorý je predmetom tohto odvolacieho konania.

Najvyšší súd na odvolanie navrhovateľky preskúmal rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré jeho vydaniu predchádzalo. V rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutia odporkyne, najmä pokiaľ ide o ich zákonnosť.

Odvolací súd poznamenáva, že v priebehu konania došlo dňa 20.05.2015 k vydaniu dvoch zmeňujúcich rozhodnutí s ohľadom na zmenu a zistenie nových zhodnotiteľných dôb dôchodkového poistenia, pričom v tejto časti skutkového stavu medzi stranami kontroverzia nenastala; pretrvával však spor o mieru poklesu schopnosti navrhovateľky vykonávať zárobkovú činnosť.

Podľa § 71 zákona o sociálnom poistení je poistenec invalidný, ak pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou (ods. 1).

Dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav je taký zdravotný stav, ktorý spôsobuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a ktorý má podľa poznatkov lekárskej vedy trvať dlhšie ako jeden rok (ods. 2).

Pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje porovnaním telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti poistenca s dlhodobu nepriaznivým zdravotným stavom a telesnej, duševnej a zmyslovej schopnosti zdravej fyzickej osoby (ods. 3).

Pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje na základe lekárskeho správ a údajov zdravotnej dokumentácie a komplexných vyšetrení a ich záverov (ods. 4).

V konaní o preskúmanie rozhodnutí odporkyne o dávkach dôchodkového poistenia, v rámci ktorých sa rozhoduje o invalidnom dôchodku (§ 70 zákona o sociálnom poistení), je nevyhnutnou požiadavkou dôsledne objasnený zdravotný stav žiadateľa o dávku z hľadiska určenia miery poklesu jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť.

Vzhľadom na to, že posúdenie dlhodobosti nepriaznivého zdravotného stavu a jeho následkov na schopnosť občana vykonávať zárobkovú činnosť vyžaduje odborné lekárske znalosti, vo veciach sociálneho poistenia je posudzovanie v tomto smere zverené posudkovým lekárom sociálneho poistenia príslušnej pobočky resp. ústredia (§ 153 ods. 5 zákona o sociálnom poistení).

Kľúčovou otázkou pri posudzovaní nároku na invalidný dôchodok je otázka vplyvu dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu poistenca na jeho schopnosť výkonu zárobkovej činnosti. Nárok na invalidný dôchodok je v zmysle zákona o sociálnom poistení podmienený invaliditou, ktorá spočíva v tom, že poistenec má pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

Zistenie miery invalidity v určitom čase, vyjadrenej mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť (v percentách), je rozhodujúce aj pre priznanie invalidného dôchodku navrhovateľky a určenie jeho výšky, čo je v konečnom dôsledku jadrom sporu. Odvolací súd sa preto pri prieskume rozhodnutí odporkyne zameril na otázku, či odporkyňa dostatočne a zákonným spôsobom zistila u navrhovateľky mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a či svoj postup a vyslovené závery zrozumiteľne vysvetlila v rozhodnutiach o priznaní, resp. zvýšení invalidného dôchodku. Rozhodnutie má totiž obsahovať také odôvodnenie, aby i účastník konania, ktorý nie je lekárom, a samozrejme aj správny súd, mohol dostatočne vyrozumieť, ktoré zistenia a aké úvahy odporkyne viedli k vydanému rozhodnutiu. Pokiaľ odporkyňa vo svojom rozhodnutí iba odkazuje na posudok posudkového lekára, ktorý plne akceptuje, musí požadované odpovede na otázky spojené s posúdením dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu poistenca obsahovať práve posudok posudkového lekára.

V posudku zo dňa 06.05.2015, ktorý viedol k Rozhodnutiu III, sa uvádza: „Je plánovaná ďalšia operačná liečba. Vzhľadom k opakovaným operáciám a nepriaznivému funkčnému nálezu prislúcha miera poklesu 75%, čo je stred rozpätia. Túto mieru poklesu možno určiť od 28.4.2015, od neurochirurgickej kontroly, ktorá stanovila ďalšiu operáciu.“ Z uvedeného by sa mohlo zdať, že rozhodujúce pre určenie tejto miery poklesu je nastávajúca operácia. Pritom však už napríklad v lekárskej správe z neurochirurgie zo 17.02.2015 sa o. i. uvádza: „Stav pacientky je trváci, s tendenciou k zhoršovaniu limitovaná

bolesťami aj obmedzenou hybnosťou DK. Znemožňuje pracovné zaradenie, potrebuje pomoc druhej osoby. Nález bol prehodnotený s prednostom a primárom kliniky. U pacientky sa prikláňame k operačnému riešeniu stabilizáciou technikou TLIF L4/5 l. sin. Pacientka poučená ohľadom charakteru výkonu, benefítach, rizikách. Zatiaľ t. č. nie je rozhodnutá, budúci týždeň nás bude kontaktovať.“ Z tohto odporúčania je zrejmé, že stav pacientky si ďalšiu operáciu pravdepodobne vyžadoval už skôr, čiže pred dňom 28.04.2015, obdobne aj v skorších nálezoch sa uvádzajú chronické ťažkosti, pretrvávajúce po predchádzajúcich operáciách a zhoršené po úraze v r. 2013, v lekárskejších správach sa pravidelne objavuje konštatácia trvalosti stavu s nepriaznivým výhľadom.

Odvolačný súd po preskúmaní všetkých rozhodnutí, ktoré v predmetnej veci odporkyňa postupne vydala, konštatuje, že z posudkov, ktoré boli ich podkladom a súčasťou, nie je možné dostatočne zrozumiteľne overiť, prečo bola miera poklesu schopnosti navrhovateľky vykonávať zárobkovú činnosť určená ku dňu 26.03.2014 vo výške 45 % a prečo k zvýšeniu miery poklesu na 75 % došlo práve k 28.04.2015, keď zdravotný stav navrhovateľky nevykazoval prakticky žiadne zmeny, s výnimkou indikácie ďalšieho operačného zákroku. Z rozhodnutí, posudkov a ani z ostatných lekárskejších správ nachádzajúcich sa v spise odvolací súd nedokázal jasne vyrozumieť, ktoré zistenia považovala odporkyňa a jej posudkoví lekári za rozhodujúce. Predovšetkým popisy zdravotného stavu navrhovateľky nachádzajúce sa v nálezoch neurológa a neurochirurga, ktoré boli zahrnuté aj do posudkov posudkových lekárov, podľa odvolacieho súdu nenasvedčujú významnejším zmenám jej zdravotného stavu, ktoré by vysvetľovali určenie vyššej miery invalidity až od neskoršieho dátumu; tu však odvolací súd pripomína, že sám nedisponuje dostatočnými odbornými lekárskejšími znalosťami. Keďže teda z rozhodnutí odporkyne zrozumiteľne nevyplýva, ako postupovala pri odbornom posúdení miery invalidity, je treba skonštatovať, že takéto rozhodnutia sa navonok javia ako arbitrárne a ako také sú nepreskúmateľné.

Preto dospel Najvyšší súd k záveru, že je potrebné v zmysle § 250q ods. 3, § 250ja ods. 3 v spojení s § 250l ods. 2 a § 250j ods. 2 písm. d/ O.s.p. zrušiť všetky rozhodnutia odporkyne vydané v konaní a vec vrátiť odporkyňi na nové konanie. Úlohou odporkyne bude opätovne riadne vyhodnotiť dlhodobu nepriaznivú zdravotnú stav navrhovateľky a v novom rozhodnutí zrozumiteľne a vyčerpávajúco vysvetliť, aké kritériá aplikovala pre posúdenie vzniku invalidity a pre zvýšenie miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, ktoré skutočnosti týkajúce sa zdravotného stavu navrhovateľky považovala od vzniku nároku na invalidný dôchodok za rozhodujúce a akými úvahami bola vedená pri hodnotení dôkazov a pri použití právnych predpisov, na základe ktorých rozhodovala (§ 195, § 196 a § 209 ods. 4 zákona o sociálnom poistení).

Odvolačný súd odporkyňi nepredpisuje, ako presne má rozhodnúť, avšak má za to, že nové rozhodnutie odporkyne musí navrhovateľke priznať minimálne tie nároky, ktoré už konštatovali zrušené rozhodnutia. Ak nemožno jednoznačne určiť, či rozhodujúce zdravotné poškodenie u navrhovateľky odôvodňovalo plnú invaliditu už od 26.03.2014, alebo až od 28.04.2015, nemožno takéto pochybnosti vykladať v jej neprospech. V každom prípade nové rozhodnutie musí spĺňať nároky, ktoré právny poriadok a judikatúra kladú na rozhodnutie správneho orgánu.

Odvolačný súd napokon poznamenáva to, že krajský súd vo svojom rozsudku označil ako potvrdené aj rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X - II. zo dňa 30.12.2014, avšak odvolací súd má za to, že takéto rozhodnutie vydané nebolo a v spise sa nachádza iba jeho koncept spolu s inými konceptmi jediného vydaného rozhodnutia z toho istého dňa. Preto odvolací súd vo výroku tohto rozsudku ono domnelé rozhodnutie neoznačil a považuje pochybenie krajského súdu zmenou jeho rozsudku za odstránené.

O trovách súdneho konania na oboch jeho stupňoch najvyšší súd rozhodol podľa úspechu navrhovateľky vo veci (§250k ods. 1 O.s.p.) a priznal jej uplatnenú (č. 1. 37) náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby (prevzatie veci a spracovanie a podanie návrhu, 2 x 64,54 € + 2 x 8,39 €), spolu 145,86 €.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.